

NÁRODNÍ ÚPRAVA PŮSOBENÍ PMSCS – FRANCIE

Veronika Bílková a Petra Ditrichová

ÚVOD

Francie tradičně není nakloněna privatizaci veřejných služeb, z tohoto důvodu ani soukromé vojenské a bezpečnostní společnosti (PMSCs) nepředstavují z obchodního hlediska pro Francii klíčové odvětví. I když se trh poskytovatelů bezpečnostních a vojenských služeb postupně rozvíjí a již pět francouzských společností je členem Asociace ICoC, Francie zatím nepovažovala za nutné zavést jejich specifickou regulaci. Působení PMSCs založených podle francouzského práva je tedy nekomplexně regulováno řadou zákonů, které však míří na regulaci „běžných“ bezpečnostních služeb poskytovaných na území Francie.

FRANCIE JAKO „DOMÁCÍ STÁT“

Francouzský právní řád nezakazuje ani výslovně nepovoluje poskytování bezpečnostních a vojenských služeb v zahraničí. Tento řád zároveň postrádá jednotnou právní regulaci, která by komplexním způsobem upravila jejich působení. Společnosti typu PMSCs zakládané podle francouzského práva tak ke svému vzniku využívají stávající *Kodex vnitřní bezpečnosti* (Code de la sécurité intérieure, L.611-1 až L.647-1). Jelikož se zákon vztahuje pouze na osobní a elektronický dohled a ochranu osob a zboží, ozbrojenou ochranu při převozu peněz či hodnot nad EUR 100.000,-, a ochranu lodí a letadel pod francouzskou vlajkou, je zřejmé, že tato regulace směřuje jen na klasické poskytovatele bezpečnostních služeb. Vzhledem k přetrvávajícím negativním konotacím ohledně působení PMSCs se francouzské společnosti označují jako společnosti poskytující „risk management“, „konzultace“ aj.¹ Jak je ale uvedeno v Dokumentu z Montreux i Kodexu ICoC, je irrelevantní, jak daná společnost sama sebe označuje a klíčový je obsah poskytovaných služeb.

Z důvodu obchodního a strategického významu lze ve Francii najmout společnosti poskytující soukromé bezpečnostní služby na moři, a to za účelem ochrany osob a zboží na lodích plujících pod francouzskou vlajkou.² Toto je od r. 2014 regulováno samostatným *Zákonem o soukromých činnostech při ochraně plavidel* (č. 2014-742), a právní úprava je tudíž mimo výše uvedený Kodex vnitřní bezpečnosti. Společnosti poskytující služby podle tohoto zákona si vedou o každé misi/operaci záznamy, tak aby pro případ monitoringu ze strany státních orgány jim mohly být poskytnuty. Je zajímavé uvést, že společnosti poskytující tyto služby se rády označují zkratkou PMSC, zde však míněno Private Maritime Security Companies. Tedy jedná se o stejnou zkratku, ale místo vojenských (military) jde o společnosti námořní (maritime).

Regulace PMSCs založených podle francouzského práva je vystavena na licenčním režimu orgánu veřejné správy tzv. *Národní rady pro soukromé bezpečnostní aktivity* (Conseil National des Activités Privées de Sécurité – CNAPS).³ CNAPS byl založen v r. 2012 a působí pod

¹ V. Capdevielle, H. Cherief, France, in Ch. Bakker, M. Sossai (eds), *Multilevel Regulation of Military and Security Contractors. The Interplay between International, European and Domestic Norms*, Hart Publishing, 2012, str. 185.

² Loi No. 2014-742, <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000029175262&categorieLien=id> (navštíveno dne 11. 4. 2019).

³ Dekret č. 2011-1919.

Ministerstvem vnitra. Má za úkol regulovat a kontrolovat sektor soukromých bezpečnostních služeb, tj. monitorovat a kontrolovat jejich soulad se zákonem a celkově s tímto odvětvím spolupracovat na jeho profesním rozvoji.⁴ CNAPS má pravomoc udělit, odmítnout udělení, odebrat nebo zrušit schválenou autorizaci nebo profesní potvrzení. CNAPS uděluje licenci jak jednotlivcům (*carte professionnelle*), tak společnostem (*autorisation d'exercer*). CNAPS také působí jako disciplinární orgán, který má pravomoc vést vlastní vyšetřování a udělit i příslušné sankce (správní řízení k udělení správní pokuty). V případě spáchání trestného činu bude orgány činnými v trestním řízení započato vyšetřování podle francouzského trestního práva. *Trestní zákoník* (*Code pénal*) také neobsahuje specifický zákaz týkající se působení personálu PMSC. V článku 436-1 pouze zakazuje žoldněřství.

Tento způsob regulace je řadou akademických odborníků hodnocen jako zcela nedostačující.⁵ Určité nedostatky byly spatřeny francouzským *Cour des Comptes* (obdoba českého Národního kontrolního úřadu), který ve své výroční zprávě za r. 2018 kritizoval CNAPS pro jeho strukturální slabost vykonávat regulační autoritu. Dle jeho závěrů by v tomto ohledu měl větší vliv vykonávat sám státní aparát. Dále bylo uvedeno, že stanovené sankce nemají dostatečně účinný a odstrašující efekt a že stávající právní úprava obsahuje zjevné mezery, aby CNAPS mohl vykonávat účinnou kontrolu PMSC.⁶

FRANCIE JAKO „NAJÍMAJÍCÍ STÁT“

Francie zcela výjimečně pro podporu svých činností užívá služeb PMSC. Konkrétní smluvní podmínky však bývají utajovány a samotné smlouvy nejsou zveřejňovány. Vzhledem k neexistenci specifické legislativy k působení PMSC je předpokládáno, že PMSC najaté francouzskou vládou pracují pod určitou formou zahrnutí do státních ozbrojených sil.⁷

FRANCIE A REGULACE PMSC NA MEZINÁRODNÍ ÚROVNI

I přesto, nebo možná právě proto, že Francie tradičně není nakloněna privatizaci veřejných služeb, byla jedním z klíčových států podílejících se na vyjasnění MHP a lidských práv pro působení PMSC. V r. 2008 Francie byla mezi prvními signatáři tzv. Dokumentu z Montreux týkajícího se mezinárodních pravidel pro působení soukromých vojenských a bezpečnostních společností (PMSC) v ozbrojených konfliktech.⁸ Nyní se Francie aktivně účastní tzv. Fóra pro Dokument z Montreux.⁹ Podpora Dokumentu z Montreux však pro Francii v žádném případě neznamená, že by podporovala legitimizaci působení PMSC.¹⁰

Francie dále byla aktivním členem státního pilíře Asociace Kodexu ICoC), který připravoval pravidla pro jednání Asociace (tzv. články Asociace)¹¹. Pro následné neshody v připravovaném textu se však Francie nestala členem Asociace. Kodex podepsalo a členem Asociace v pilíři PMSC je aktuálně pět francouzských společností PMSC.¹² Francie je také smluvní stranou Smlouvy o obchodu se zbraněmi.¹³

⁴ <https://www.cnaps-securite.fr/> (navštíveno dne 11. 4. 2019).

⁵ V. Capdevielle, H. Cherief, op. cit., a Dr. H. Cherief, Odpovědi na interní dotazník k regulaci PMSC ve Francii, 2.4.2019.

⁶ Dr. H. Cherief, Odpovědi na interní dotazník k regulaci PMSC ve Francii, 2.4.2019.

⁷ Tamtéž.

⁸ The Montreux Document on pertinent international legal obligations and good practices for States related to operations of private military and security companies during armed conflict, ICRC, September 2008.

⁹ <https://www.mdforum.ch/> (navštíveno dne 5. 4. 2019).

¹⁰ Dr. H. Cherief, Odpovědi na interní dotazník k regulaci PMSC ve Francii, 2.4.2019.

¹¹ <https://icoca.ch/sites/default/files/resources/Articles%20of%20Association.pdf> (navštíveno dne 20.3.2019).

¹²

https://www.icoca.ch/en/membership?states_governments%5Bstates%5D=states&private_security_companies%5Bcompanies%5D=companies&civil_society_organizations%5Bcsos%5D=csos&area_of_operation=all&headq

FRANCOUZSKÉ PMSCs a KODEX

K dodržování mezinárodního Kodexu ICoC se aktuálně zavázalo pět společností založených ve Francii podle francouzského práva. Společnost Erys Group je plně certifikovaná, další čtyři společnosti (Amarante International, Anticip, Geos a Corpguard Group) mají zatím přechodný status a usilují o získání certifikátu od Asociace Kodexu.

Podle údajů, které jsou uvedeny na jejich webových stránkách, lze konstatovat:

*Erys Group*¹⁴ – připravila svůj vlastní etický kodex chování, který však představuje základní a obecný dokument. Jeho jednotlivé principy jsou dále detailněji rozvedeny v konkrétních směrnících. Společnost zdůrazňuje, že během výkonu svých činností dodržuje etické a morální principy obsažené v Kodexu ICoC, Dokumentu z Montreux, dokumentu Global Compact a v Pravidlech OSN pro business a lidská práva.

*Amarante*¹⁵ – vytvořila vnitřní proces, aby bylo zajištěno informování o možných porušeních Kodexu.

*Geos*¹⁶ – dle požadavku Kodexu poskytuje Asociaci ICoS informace o možných porušeních, a to buď z informací získaných od svých zaměstnanců, či ze třetích stran. Za tímto účelem vytvořila speciální email, kam kdokoli může zaslat své oznámení. Oznámení bude primárně řešeno personálním oddělením společnosti. Společnost zdůrazňuje, že dbá na etickou stránku při výkonu svých aktivit, a proto je oddána vládě práva a dodržuje právo lidských práv.

*Anticip*¹⁷ – připravila svůj vlastní etický standard chování a tímto se zaručuje svým klientům, že jedná v souladu s požadavky Kodexu ICoC. V souladu s jeho požadavky zavedla komplexní vnitřní proces pro vyřizování stížností na porušení lidských práv (vč. zvláštní emailové adresy).

*Corpguard Group*¹⁸ – společnost zdůrazňuje, že jejich veškerá její činnost probíhá v souladu s etickými principy. Za tímto účelem pro své zaměstnance, klienty, partnery a jakoukoli třetí stranu zřídila anonymní a důvěrnou emailovou adresu, určenou na zasílání informací o porušení právního předpisu či jejich etického kodexu.

Francouzské společnosti tak ani ne tak z důvodu národního „tlaku“, ale na základě konceptu společenské korporátní odpovědnosti a ve snaze o získávání mezinárodních zakázek, dodržují principy stanovené v mezinárodním Kodexu ICoC či mezinárodním standardu ISO 18788:2015 týkajícím se řízení soukromých bezpečnostních operací.¹⁹ Činí tak buď skrze vlastní kodexy chování či skrze stanovené vnitřní etické standardy či standardy dodržování lidských práv.

ZÁVĚR

Francouzský právní řád neobsahuje specifickou právní úpravu pro působení PMSCs, a to ani ve formě statutárního předpisu, ani ve formě autoregulace odvětví skrze profesní (obchodní) asociaci. Skutečnost, že na působení PMSC lze v podstatě uplatnit pouze Kodex vnitřní

[uarter_country=all&keywords=France&op=Search&view_type=list&form_build_id=form-6HQECua3JVAtM43Ed95obqzCice6hk_vAwaYWkVjYeQ&form_id=search_for_members_filter_form#search_for_members_list](#) (navštíveno dne 5. 4. 2019).

¹³ Arms Trade Treaty, <https://www.un.org/disarmament/convarms/arms-trade-treaty-2/> (navštíveno dne 19. 2. 2019).

¹⁴ <http://www.erysgroup.com/fr/accueil>

¹⁵ <https://www.amarante.com/en/>

¹⁶ Tato společnost představuje co do obratu a počtu zaměstnanců největší francouzskou PMSC (cca 500 zaměstnanců s obratem přes 40 mil EUR). <http://www.groupegeos.com/the-group/ethics>

¹⁷ <https://www.anticip.eu/en/grievance-procedure.html> (9.4.2019).

¹⁸ <https://www.corpguard.com/en/> (9.4.2019).

¹⁹ Management systém for private security operations, ISO 18788:2015, <https://www.iso.org/standard/63380.html> (navštíveno dne 9. 4. 2019).

bezpečnosti, tj. právní předpis upravující působení francouzských společností poskytujících bezpečnostní služby, a to pouze na území Francie, může činit potíže. A to jak pro francouzské PMSCs, tak pro státy. I když zákon obsahuje určitá ustanovení, která jsou v souladu s „osvědčenou praxí“ části II Dokumentu z Montreux (autorizace působení PMSC a jejich monitoring), vzniká zde otázka, zda Francie podle terminologie Dokumentu z Montreux jako „domácí stát“ řádně implementovala stanovená doporučení tak, aby vnitrostátní právní rámec PMSC byl účinně posílen. Francouzské PMSCs mající zájem působit v souladu s požadavky mezinárodního Kodexu ICoC většinou vytvořily vlastní etické kodexy (standardy), které během svého působení v zahraničí aplikují.

Veronika Bílková

Výzkumná pracovnice Ústavu mezinárodních vztahů a vedoucí Centra mezinárodního práva.

bilkova@iir.cz

Petra Ditrichová

Odborná asistentka projektu Aktuální výzvy mezinárodního práva, Ústav mezinárodních vztahů.

ditrichova@iir.cz

Poděkování

Tento policy brief je výsledkem aplikovaného výzkumu Ústavu mezinárodních vztahů, v.v.i., v rámci projektu TA ČR BETA 2, č. TIRVMZV814 nazvaného „Aktuální výzvy mezinárodního práva“ (PB3). Koncovým uživatelem tohoto výstupu je aplikační garant projektu Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.